

احکام نموداری اعتکاف

معرفی اعتکاف

تعریف

اعتکاف، در لغت به معنای توقف در جایی است.

در اصطلاح فقهی، عبارت است از ماندن در مسجد به قصد عبادت خداوند، با شرایطی که خواهد آمد.

زمان

اعتکاف وقت خاصی ندارد، هر چند اعتکاف در ده روز آخر ماه مبارک رمضان فضیلت بیشتری دارد.

مدت

اعتکاف از ناحیه حداقل نباید کمتر از سه روز باشد، بیشتر از سه روز جایز و صحیح است و در طرف زیاده حدی ندارد، ولی زیاد کردن بخشی از روز یا بخشی از شب به نیت اعتکاف محل اشکال است.
اگر چه بعد از هر دو روز، سومین روز آن واجب است.
پس اگر پنج روز اعتکاف کند، واجب است روز ششم را کامل کند.

زمان شروع

وقت نیت اعتکاف، اول طلوع فجر روز اول است و نیت اول شب در صورتی صحیح است که اول شب شروع در اعتکاف نموده باشد.

مدت تلفیقی

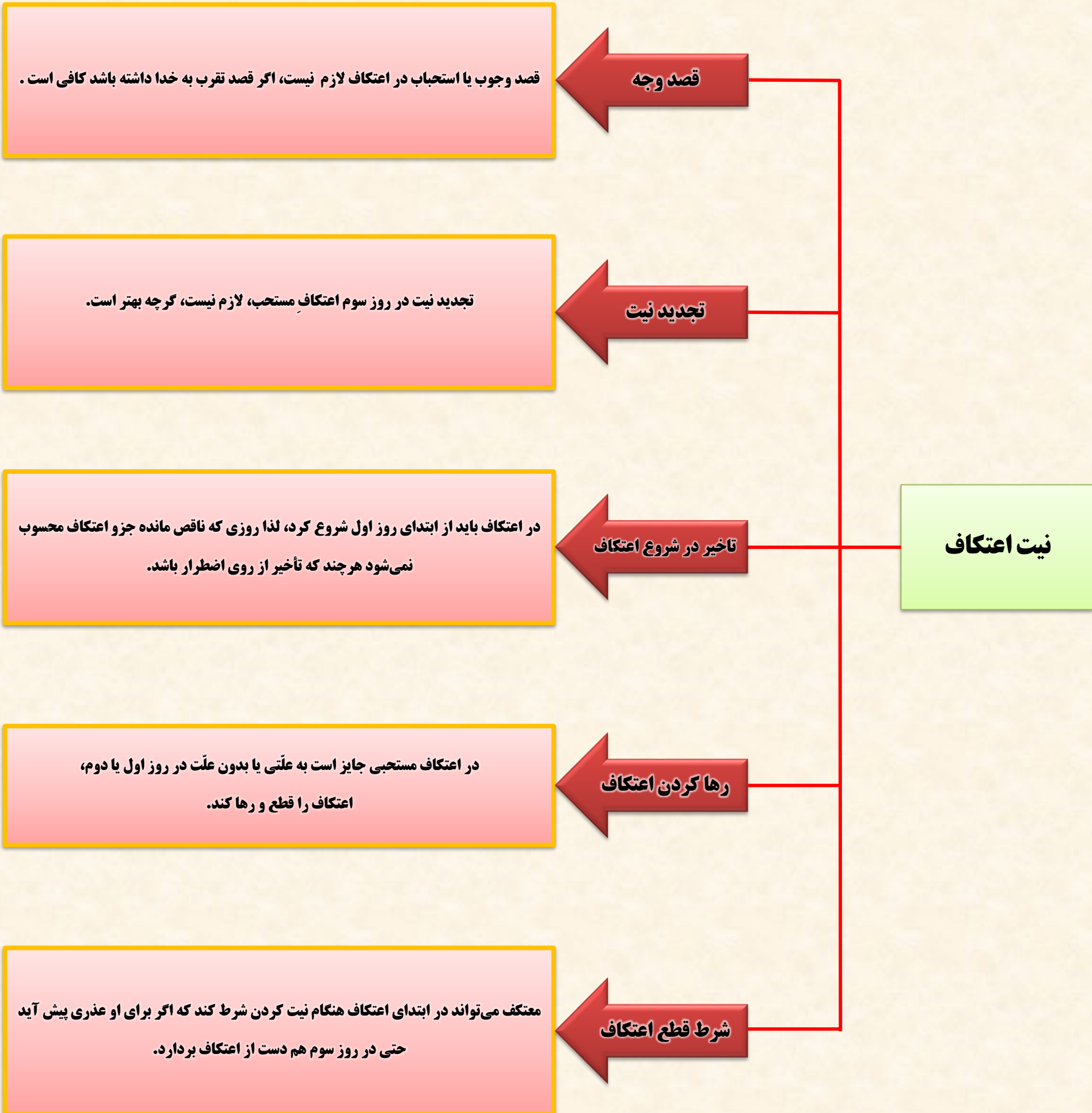
اعتکاف باید از شروع روز اول تا پایان روز سوم باشد و تلفیق کردن - بدین گونه که جزئی از روز اول را با جزئی از روز آخر یک روز کامل به حساب بیاورد - صحیح نیست.

منظور از شب و روز در اعتکاف

در اعتکاف روز از طلوع فجر تا مغرب شرعی است و شب از مغرب تا طلوع فجر.

احکام مسجد در اعتکاف

خروج غیر ضروری

عمدی

خروج عمدی از مسجد - ولو از روی جهل - اعتکاف را باطل می‌کند.
(مگر موارد خاصی که در بحث "خروج معتکف از مسجد" می‌آید)

سهوی

اگر به جهت فراموشی از مسجد خارج شود و خروجش زیاد طول نکشد، اعتکافش باطل نمی‌شود.

شک در مسجد بودن

غیر از سرداب و محراب و پشت بام مسجد، اعتکاف در مکان‌هایی که شک است که آیا جزء مسجد است یا نه، صحیح نیست.

پشت بام و حیاط مسجد

پشت بام در حکم مسجد است مگر این که احراز شود که هنگام وقف مسجد، از وقف خارج شده است. و حیاط اگر جزو مسجد نباشد، اعتکاف در آن صحیح نیست.

حق سبقت در مکان

بنا بر احتیاط واجب گذاردن وسایلی مانند کیف موجب حق سبقت می‌شود به شرط آن که از زمان گذاردن آن وسیله تا آمدن شخص زیاد فاصله نشود، به نحوی که منجر به تعطیلی مکان شود.

غصب مکان معتکف

اگر کسی جای شخصی را که معتکف بوده عمداً یا سهواً غصب کند اگر چه بنا بر احتیاط مرتکب خلاف شده ولی اعتکاف صحیح است و کفاره هم ندارد.

پیدا شدن مانع در مسجد

هرگاه در مسجدی معتکف شود، سپس مانعی پیش آید که ادامه اعتکاف در آن مسجد ممکن نباشد (مثل اینکه مسجد خراب شود، یا امنیت خود را از دست بدهد، یا امکانات لازم در آن مسجد فراهم نگردد و مانند آن)، اعتکافش باطل می‌شود در صورتی که اعتکافش واجب بوده واجب است اعتکاف را در مسجدی دیگر یا همان مسجد بعد از رفع مانع، شروع کرده و یا قضا نماید.

اعتکاف در دو مسجد

اعتکاف باید در یک مسجد انجام گیرد بنابراین انجام آن در دو مسجد جایز نیست، اگر چه به هم متصل باشند، مگر آنکه یک مسجد حساب شوند.

خروج فوری از مسجد

جنابت

اگر معتكف محتلم شد (در خواب منی از شخص خارج شد) باید پس از اینکه متوجه شد، فوراً از مسجد خارج شود و غسل کند و بازگردد.

حيض

اگر زنی در بین اعتكاف عادت شود، حتی اگر در ساعات آخر روز سوم باشد اعتكافش باطل می شود و باید فوراً از مسجد خارج شود.

حكم استحاضه

در صورت شروع استحاضه، اگر به وظیفه مستحاضه نسبت به روزه اش عمل کند، اعتكافش صحیح است.

شك در حيض یا استحاضه

اگر زنی در اعتكاف شك کند که حیض یا استحاضه شده است، اگر قبلاً پاک بوده، به شكش اعتنا نکند. چه در روز اول یا دوم یا سوم باشد.

جلوگیری از حیض

اگر زن برای جلوگیری از عادت قرص بخورد و از حالت عادت خارج شود، می تواند معتكف شود.

**خروج
معتکف
از مسجد**

شرکت در نماز جمعه

شخص معتکف می تواند برای شرکت در نماز جمعه از مسجد محل اعتکاف با انتخاب نزدیکترین راه و معطل نشدن در بین راه خارج شود؛ ولی نباید خروج او به مقداری باشد که صورت اعتکاف به هم بخورد.

شرکت در تشییع جنازه

رفتن به تشییع جنازه در صورتی که ضرورت عرفی به حساب آید و آن قدر طولانی نشود که باعث محو صورت اعتکاف شود، اشکال ندارد و در صورت امکان واجب است که زیر سایه نشینند و احتیاط مستحب این است که زیر سایه حرکت نکنند.

شرکت در امتحان

اگر شرکت در امتحان ضرورت ندارد از مسجد خارج نشوند و برای افرادی که شرکت در امتحان ضرورت عرفی دارد مانع ندارد ولی خروج از مسجد نباید به حدی برسد که صورت اعتکاف محو شود.

رفتن به محل کار

اشخاصی که مشغول کارند اعم از کارمندان، کارگران و معلمان و... نمی توانند در ایام کار معتکف شوند و در حال اعتکاف به محل کار رفته و بعد از اتمام کار به محل اعتکاف برگردند.

رفتن به محل خرید

خرید و فروش بر معتکف حرام است ولی هرگاه برای تهیه مواد خوراکی ناچار از خرید و فروش شود و شخص غیرمعتکفی که این کار را انجام دهد، نیابد و تهیه اجناس مذکور بدون خرید نیز امکان نداشته باشد، در این صورت خرید و فروش مانعی ندارد.

رفتن به رستوران

خروج برای تهیه غذای مورد نیاز و یا غذا خوردن در بیرون اشکال ندارد؛ همان طور که غذا خوردن در داخل مسجد فی حد نفسه منعی ندارد.

رفتن به سرویس بهداشتی

خارج شدن از مسجد به منظور استفاده از سرویس بهداشتی؛ حمام کردن (نظافت)؛ غسل و وضوی مستحبی؛ شستن دست و صورت؛ مسواک زدن اشکال ندارد، ولی باید به قدر حاجت اکتفا کند و طول ندهد.

محرمات اعتکاف

بوی خوش

بویدن چیزهای خوشبو و عطریات حتی گیاهان خوشبو، همراه با لذت؛
پس برای کسی که حس بویایی ندارد اشکال ندارد.

خرید و فروش

خرید و فروش جایز نیست و سایر انواع تجارت؛ مثل صلح و اجاره و مضاربه و غیر اینها
(بنابر احتیاط واجب).

مجادله و جدال

مجادله و جدال – چه در امور دینی و چه دنیوی – به قصد غلبه بر دیگری و اظهار فضل و
برتری بر او؛ اما اگر به قصد اظهار حق و بازداشتن طرف از طریق باطل باشد،
مانعی ندارد.

امور جنسی

امور جنسی و شهوت آمیز مانند بوسه، لمس و آمیزش.

استمناء

استمناء (بنابر احتیاط واجب)
گرچه استمناء در هر حال حرام و از گناهان بزرگ است ولی در حال اعتکاف گناهی بزرگتر است.

قضاء اعتکاف

شیوه قضاء

اگر از قبل اعتکاف به سبب نذر بر او واجب شده قضای آن را می‌تواند در هر مسجدی و در هر زمانی به‌جا آورد مگر آن‌که در نذر، اعتکاف در مسجد خاص و زمان خاصی را ملحوظ داشته باشد که در این صورت باید بر طبق همان نذر خود عمل کند.

نسبت به حائض

اگر زنی در حال اعتکاف عادت شود، با پیداشدن حیض ولو در بعض روز سوم اعتکاف باطل می‌شود و قضا ندارد، مگر این‌که به سبب نذر و مانند آن بر او واجب شده باشد.

اعتکاف مسافر

مسافر نمی‌تواند معتکف شود، مگر این‌که نذر کرده باشد در سفر روزه بگیرد؛ و بنا بر احتیاط واجب این نذر باید قبل از شروع سفر انجام گیرد.

اعتکاف واجب

اگر اعتکاف واجب را با آمیزش جنسی (جماع) هر چند در شب باطل نماید کفاره بر او واجب می‌شود.

آمیزش جنسی

در اعتکاف مستحب (در دو روز اول) اگر با این عمل قصد دارد که از اعتکاف صرف نظر نماید کفاره ندارد و در غیر این صورت بنا بر احتیاط واجب کفاره ثابت است.

اعتکاف مستحب

کفاره محرّمات

اعتکاف

سایر محرّمات

انجام سایر مُحرّمات کفاره ندارد گرچه احتیاط مستحب پرداخت کفاره می‌باشد.

مقدار کفاره

کفاره ابطال اعتکاف (در موارد وجوب کفاره) کفاره ابطال روزه ماه رمضان است. یعنی باید دو ماه روزه بگیرد و یا به ۶۰ مسکین طعام دهد.